

HANDLEIDING

ZiKo-Vo

ZiKo: Kindvolgsysteem
voor baby's en peuters

Colofon

D/2019/45/330 – ISBN 978 94 014 6246 4 – NUR 840, 847

Vormgeving omslag en binnenwerk: Alibee

Illustraties: Kathleen Amant

© CEGO|LannooCampus & Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2019.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

ZiKo-Vo werd ontwikkeld door het Expertisecentrum ErvaringsGericht Onderwijs (KU Leuven).
Schapenstraat 34, B-3000 Leuven
www.cego.be

ZiKo-Vo kwam tot stand met de steun van Kind & Gezin.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Vaartkom 41 bus 01.02
3000 Leuven
België
www.lannoocampus.be

Postbus 23202
1100 DS Amsterdam
Nederland
www.lannoocampus.nl

HANDLEIDING

ZiKo-Vo

ZiKo: Kindvolgsysteem voor baby's en peuters

PROJECTLEIDER

FERRE LAEVERS

WETENSCHAPPELIJKE MEDEWERKERS

MIEKE DAEMS, GRIET DE BRUYCKERE, BART DECLERCQ, KRISTIEN SILKENS, GERLINDE SNOECK

ZiKo-Vo werd ontwikkeld door het Expertisecentrum ErvaringsGericht Onderwijs (K.U.Leuven).

ZiKo-Vo kwam tot stand met de steun van Kind & Gezin.

CEGO | LANNOO
CAMPUS

Kind & Gezin

INLEIDING

DOEL

ZiKo-Vo, het volgsysteem voor welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling bij baby's en peuters, helpt je om elk kind goed op te volgen en je aanpak daardoor nog beter af te stemmen op wat het voor zijn ontwikkeling nodig heeft.

INHOUD

Het pakket bestaat uit vier delen:

1. deze handleiding, waarin je te weten komt hoe je het volgsysteem kunt invullen;
2. invulbladen om 'portretten' van kinderen te maken;
3. aanpakfiches met tips om je aanpak en organisatie te verbeteren;
4. een infoblad voor de ouders, zodat ook zij weten wat het volgsysteem inhoudt.

HET KINDPORTRET

Het 'kindportret' vormt het hart van het volgsysteem. Met dit invulblad kun je stap voor stap een beeld samenstellen van het kind. Je beschrijft daarin hoe het kind het maakt in de opvang of in de klas en hoe het zich ontwikkelt. Door regelmatig een portret samen te stellen kun je je aanpak telkens weer bijsturen.

VOOR WIE IS ZiKo-Vo BESTEMD?

Het materiaal is ontwikkeld voor begeleiders van kinderen van 0 tot 3 jaar.

Het werd getest bij 53 onthaalouders*, die samen meer dan 150 portretten opmaakten.

Naam: ..... Leeftijd: ..... Datum: ... / ... / ...

grote motoriek

kleine motoriek

taal

ontdekken van de wereld

sociale ontwikkeling

verstandelijke ontwikkeling

goed in je vet zitten

zelfsturing / ondernemen

Hoe zorgen voor meer welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling?

reactie en info van mijn ouders

ZiKo-Vo: Kindvolgsysteem voor baby's en peuters - portret

* gastouders

HET PORTRET INVULLEN

HET PORTRET

Het volgsysteem start met het opmaken van een portret van elk kind. Bij het invullen blik je terug op de voorbije weken. Je roept voor jezelf een beeld op van het kind op basis van alles wat je je kunt herinneren.

PRAKTISCH

We bevelen aan om voor elk kind om de twee maanden een portret op te maken, het eerste ongeveer twee maanden nadat het kind gestart is. Om het invullen van de portretten in de tijd te spreiden kun je voor elk kind in een andere week starten. Je plant dus het best vooraf wanneer je voor welk kind een portret invult.

Een voorbeeld:

Jens is op 1 september in de opvang aangekomen. Zijn begeleider vult rond 1 november het eerste portret in. Het tweede volgt na 1 januari, het derde rond 1 maart enzovoort.

Nieke is op 1 februari gestart. Haar eerste portret wordt gepland op 1 april, een tweede op 1 juni enzovoort.

Reacties van begeleiders:

“Het doet je dieper nadenken over je manier van werken met een kind.”

“Heel interessant, leuk en volledig en je hebt er dadelijk iets aan.”

“Er wordt vooral meer gepraat over hoe het kindje thuis is. Vind ik prima!”

“Zou verplicht moeten zijn.”

“Zeer goed, vooral als kind opgevangen wordt door meerdere personen.”

“Pleasant om (de positieve kanten van) de kinderen nog meer te kennen.”

Reacties van ouders:

“De invalshoek van spel en beleving is heel toegankelijk en leuk om mee aan de slag te gaan.”

“Ik vind het heel goed gevonden! Het is leuk dit te vergelijken met hoe ik mijn kind zie. Elke mama zal wel vinden en hopen dat haar kind het goed doet.”

“Het is verrassend! Er staan dingen in het portret die je als ouder niet weet of die anders zijn dan thuis.”

DE STAPPEN

Het kindportret invullen verloopt in 7 stappen.

STAP 1: Welbevinden en betrokkenheid

Hoe maakt het kind het in de opvang of de klas? Van die vraag vertrek je. Je gaat na hoe het kind zich over het algemeen in de opvang of de klas voelt (het welbevinden), maar ook hoe intens en geboeid het bezig is (de betrokkenheid).

☒ in de ballonnen

STAP 2: Een algemene indruk

Je geeft hier met enkele woorden het globale beeld weer dat je van het kind hebt.

☒ in het hoofd van de figuur

STAP 3: Spel en relaties

Hier kijk je naar de activiteiten van het kind om te bepalen waar zijn interesses liggen. Je gaat ook na hoe het met anderen omgaat en hoe het zich in de groep voelt.

☒ in het hemdje van de figuur

STAP 4: Ontwikkeling

Je gaat na of het kind in ontwikkeling is. Waarin heb je het de voorbije weken zien vooruitgaan? Je overloopt daarbij acht ontwikkelingsdomeinen.

☒ in de acht kaders rond de figuur

STAP 5: Vragen aan ouders

Wanneer je het portret invult, zullen er wellicht vragen opduiken die je graag aan de ouders wilt stellen. Die kan je noteren. De ouders hebben een plaats om op die vragen te antwoorden en om het portret zelf aan te vullen met hun bevindingen.

☒ in de benen van de figuur (je vragen)

☒ in het 'scheurblaadje' rechts onderaan (de reactie van de ouders)

STAP 6: Acties

Je maakt het portret niet zomaar. Het dient om inzicht te krijgen in wat het kind op dit moment nodig heeft om zich goed te voelen en om zich verder te ontwikkelen. Je noteert hier de concrete acties die je daarvoor plant.

☒ in het onderste kader

STAP 7: Het gesprek met de ouders

Voor je het ingevulde portret aan de ouders meegeeft, overloop je het eerst eens samen. Je bent dan zeker dat het doel ervan duidelijk is voor de ouders en dat ze begrijpen wat er geschreven staat.

In deze handleiding vind je op de linkerkzijde telkens het portret van Lenne zoals haar begeleider dat ingevuld heeft.

STAP 1: WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID

Naam: *Lonne*..... Leeftijd: *23 maanden* Datum: *28/08/08*

grote motoriek

?

taal

?

sociale ontwikkeling

?

goed in je vel zitten

?

voelt zich opperbest
voelt zich goed
heeft het soms moeilijk
heeft het moeilijk

gaat op in zijn spel
is vaak intens bezig
is zelden intens bezig
komt moeilijk tot spel

welbevinden

betrokkenheid

dit ben ik nu

wat ik leuk vind

wat ik niet leuk vind

mijn relaties met anderen

vragen aan mijn ouders

kleine motoriek

?

ontdekken van de wereld

?

verstandelijke ontwikkeling

?

zelfsturing / ondernemen

?

Hoe zorgen voor meer welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling?

.....

.....

.....

.....

reactie en info van mijn ouders

Centrum voor EerlingsGericht Onderwijs - © CEEO Publishers, 2008

ZiKo-Vo: Kindvolgsysteem voor baby's en peuters - portret

Je vult het portret in op basis van de voorbije weken. Hoe heeft het kind de opvang of de klas beleefd? Heeft het veel leuke of vooral moeilijke dagen gehad? Hoe intens heeft het gespeeld? Waarmee heeft het vooral gespeeld? Welke sterktes/talenten heb je opgemerkt?

HOEVEEL WELBEVINDEN EN HOEVEEL BETROKKENHEID?

Je duidt in de ballonnen de meest passende omschrijving aan voor welbevinden en betrokkenheid.

Hoe voelt het kind zich?

- voelt zich opperbest
- voelt zich goed
- heeft het soms moeilijk
- heeft het moeilijk

WELBEVINDEN

Hoe intens speelt het kind?

- gaat helemaal op in zijn spel
- is vaak intens bezig
- is zelden intens bezig
- komt moeilijk tot activiteit

BETROKKENHEID

DEZE 'SCHALEN' KUNNEN DAARBIJ EEN HULPMIDDEL ZIJN

welbevinden	voelt zich opperbest	<ul style="list-style-type: none"> – geniet met volle teugen, maakt plezier, lacht, straalt en zit vol energie – is ontspannen en spontaan, kan helemaal zichzelf zijn – geniet van de omgang met anderen, voelt zich prima in de groep en bij volwassenen – is dolgraag in de opvang of de klas, voelt er zich helemaal thuis
	voelt zich goed	<ul style="list-style-type: none"> – geniet meestal van wat er te beleven valt, heeft geregeld plezier en lacht mee, heeft energie – is doorgaans ontspannen en spontaan – heeft over het algemeen een goed contact met andere kinderen en met volwassenen, voelt zich meestal goed in de groep – is graag in de opvang of de klas, voelt er zich thuis
	heeft het soms moeilijk	<ul style="list-style-type: none"> – voelt zich geregeld niet zo goed: geniet niet vaak, lacht weinig – heeft het moeilijk om zich te ontspannen en om spontaan te zijn – geniet weinig van het contact met andere kinderen en met de begeleider, voelt zich niet echt oké in de groep – is eerder futloos en geremd, bij momenten bedrukt of verdrietig, huilt gemakkelijk – is bij momenten gespannen en geregeld boos, reageert zich af op materiaal – is niet zo graag in de opvang of de klas, voelt er zich niet thuis
	heeft het moeilijk	<ul style="list-style-type: none"> – voelt zich duidelijk niet goed: kan van heel weinig genieten, lacht niet – heeft het heel moeilijk om zich te ontspannen en om spontaan te zijn – geniet niet van het contact met andere kinderen en met de begeleider, voelt zich helemaal niet oké in de groep – is futloos, verdrietig, huilt vaak – is erg gespannen, windt zich snel op, maakt zich vaak boos, reageert zich af op materiaal – is echt niet graag in de opvang of de klas, voelt er zich helemaal niet thuis